

महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांचेकडून नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी मालिका अंतर्गत नवीन गोदामांचे बांधकाम, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदाम बांधकाम, गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्ती करणेबाबत..

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: गोदाबा-१०२१/प्र.क्र.११०/नापु-१६-ब
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- २६ ऑगस्ट, २०२२.

प्रस्तावना :-

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ च्या अंमलबजावणीस दिनांक १ फेब्रुवारी, २०१४ पासून राज्यात सुरुवात झाली आहे. या कायद्यानुसार प्राधान्य गटातील लाभार्थ्यांना विहित परिमाणानुसार धान्य उपलब्ध करून देणे बंधनकारक आहे. त्यादृष्टीने अन्नधान्याची साठवणूक व हाताळणूक प्रभावीरित्या करण्यासाठी पुरेशी गोदामे उपलब्ध असणे अनिवार्य आहे. त्यानुषंगाने राज्यातील शासकीय गोदामांची साठवणूक क्षमता वाढविण्यासाठी नाबार्डच्या कर्जस्वरुपातील अर्थसहाय्याने नवीन गोदाम बांधकाम कार्यक्रम सन २०११-१२ पासून हाती घेण्यात आला आहे.

सदर नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी (RIDF) अंतर्गत नवीन गोदामांचे बांधकाम, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदाम बांधकाम, गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्ती सार्वजनिक बांधकाम विभागाऐवजी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांचेकडून करून घेण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ च्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने अन्नधान्याची साठवणूक व हाताळणूक प्रभावीरित्या करण्यासाठी पुरेशी गोदामे उपलब्ध असणे अनिवार्य आहे. त्यानुसार नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी (RIDF) अंतर्गत नवीन गोदामांचे बांधकाम, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदाम बांधकाम, गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्ती याकरिता महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांना अंमलबजावणी यंत्रणा व Knowledge

Partner म्हणून नेमण्यात येत असून सदरची कामे खाली नमूद केलेल्या अटीस अधीन राहून करून घेण्याचा निर्णय घेण्यात येत आहे.

२. नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी (RIDF) अंतर्गत नवीन गोदामांचे बांधकाम, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदाम बांधकाम, गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्ती महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांचेमार्फत करून घेणेबाबतची कार्यपद्धती:-

- a. सदर योजना राबविण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांना अंमलबजावणी यंत्रणा व Knowledge Partner म्हणून काम पाहील. तसेच महाव्यवस्थापक (आभियांत्रिकी), महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे हे “मुख्य समन्वय अधिकारी” (प्रशासकीय/तांत्रिक) म्हणून काम पाहतील.
- b. जिल्हा पुरवठा अधिकारी आवश्यकतेनुसार नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी (RIDF) अंतर्गत नवीन गोदाम बांधकामाकरिता जमीन अधिग्रहीत करून, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्तीबाबत महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांना कळवतील. तसेच त्यानुषंगाने आवश्यक स्थानिक स्वराज्य संस्था/नियोजन प्राधिकरण यांचेकडून बांधकाम परवानगी जिल्हा पुरवठा अधिकारी प्राप्त करतील. याबाबत सर्व प्रकारचे तांत्रिक सहकार्य महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे करतील.
- c. महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे हे जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांच्या मागणीनुसार आवश्यक बाबींचा समावेश करून प्रस्ताव तयार करून प्रस्तावांची तांत्रिक छाननी करून मान्यता प्रदान करतील व प्रस्ताव संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांचेकडे सादर करतील.
- d. जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांचेकडून प्राप्त नवीन गोदामांचे बांधकाम, नाबार्ड व्यतिरिक्त इतर नवीन गोदामांसाठी आवश्यक अतिरिक्त कामे व दुरुस्ती कामांचा महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ यांचेकडील प्रस्तावाची शासन स्तरावरून छाननी करण्यात येऊन प्रस्ताव मान्यतेकरिता सादर करण्यात येईल.
- e. नाबार्ड व ग्रामीण पायाभूत विकास निधी अंतर्गत (RIDF) अंतर्गत नवीन गोदामांचे बांधकाम प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता मिळाल्यानंतर त्यांचा समावेश नाबार्ड ग्रामीण पायाभूत विकास निधी मालिका अंतर्गत (RIDF) समावेश शासन स्तरावरून करण्यात येईल.

- f. प्रशासकीय मान्यतेनंतर निधी वितरणाचे आदेश शासन स्तरावरून निर्गमित करण्यात येतील. तदनंतर वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई यांनी त्यांचे स्तरावर निधी आहरित करून सदर निधी महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांनी या योजनेसाठी उघडलेल्या स्वतंत्र खात्यात वर्ग करतील व त्यावरील व्याज देखील शासनास मिळेल.
 - g. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांनी निधी खर्च केल्यानंतर त्याबाबतचे मासिक प्रगती अहवाल (Monthly Progress Report) व उपयोगिता प्रमाणपत्र (Utilization Certificate) संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांचेमार्फत शासनास तात्काळ सादर करावे.
 - h. सदर गोदामे ही शास्त्रोक्त, आधुनिक व नाविन्यपूर्ण पद्धतीने तयार केलेली असावीत.
 - i. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांना सदर कामाकरिता सेवा शुल्क म्हणून प्रशासकीय मान्यतेच्या ५% निधी अदा करण्यात आलेल्या रक्कमेच्या प्रमाणात अदा करण्यात येईल.
 - j. महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांचेकडून बांधण्यात आलेल्या गोदामांचे देखभाल व दुरुस्तीची कामे प्राधान्याने त्यांचेकडून करून घेण्यात यावीत.
 - k. नवीन गोदामांचे बांधकाम पूर्ण झाल्यावर पूर्णत्वाचा दाखला मिळाल्यानंतर ९० दिवसांच्या आत गोदामाचा ताबा घेण्याची कार्यवाही संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी करावी.
 - l. नवीन गोदामांचे बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर गोदाम बांधकाम पूर्ण झाल्याचे प्रमाणपत्र (Project Completion Certificate) व गोदाम बांधकाम पूर्णत्व अहवाल (Project Completion Report) नाबार्डला सादर करण्याकरिता संबंधित जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांचेमार्फत शासनास सादर करतील.
३. सदर योजनेतर्गत बांधावयाच्या गोदामात उपलब्ध करावयाच्या इतर सोयी सुविधांमध्ये तसेच आवश्यक उपाययोजनांमध्ये महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळाच्या मानकाप्रमाणे खालील बाबींचा समावेश राहील.
- I. गोदामात हवा खेळती राहण्याच्या दृष्टीने गोदामात वायुविजन (Ventilation) असावे.
 - II. गोदामाच्या जोत्याची उंची ट्रक मधून धान्य चढ-उतारास सोयीची असावी.
 - III. गोदामामध्ये पाणी व्यवस्था, चौकीदार कॅबिन, विद्युत व्यवस्था याबाबतच्या सुविधा करण्यात याव्यात व त्याबाबतचे माहितीफलक लावण्यात यावे.

- IV. गोदामांची सर्वसाधारण दुरुस्ती आवश्यकतेनुसार वेळोवेळी करण्यात यावी.
- V. स्थानिक महानगरपालिका किंवा तत्सम अधिकृत अग्निशमन यंत्रणेकडून अग्निप्रतिबंधक उपाययोजना स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या अटीनुसार करण्यात यावी.
- VI. गोदामाच्या परीसरात पिण्याच्या पाण्याची पुरेशी व्यवस्था, सुरक्षा कक्ष (Security Cabin), विद्युत व्यवस्था व स्वच्छतागृह असावे.
- VII. प्रकल्प सुरु करण्यापुर्वी जलवाहिन्या, मलवाहिन्या, विद्युतवाहिन्या, दुरध्वनी वाहिन्या, गॅस वाहिन्या, इंधन वाहिन्या इ. योग्य ठिकाणी स्थलांतरित करण्याबाबत पुरेशी दक्षता घेण्यात यावी.
- VIII. प्रत्येक गोदामास सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून भिंत असावी. तसेच ट्रक ये-जा करणेसाठी आवश्यक लांबी-रुंदीचा कॉक्रीटचा रस्ता असावा.
- IX. गोदामाच्या परीसरात किमान दोन वाहने उभी करण्याची तसेच इलेक्ट्रॉनिक वजन काट्याची व्यवस्था असावी.
- X. प्रत्येक गोदामाच्या ठिकाणी सी.सी.टिव्ही (CCTV) कॅमेऱ्याची व्यवस्था असावी.

४. गोदाम बांधकामासाठी प्रशासकीय मान्यता मिळणेबाबत शासनास सादर करण्यात आलेल्या प्रस्तावांपैकी ज्या प्रस्तावांना प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आलेली आहे, परंतु सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडे निधी देण्यात आलेला नसेल असे प्रस्ताव तसेच शासनास प्राप्त झालेल्या ज्या प्रस्तावांना प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आलेली नाही, असे सर्व प्रस्ताव रद्द करण्यात येऊन नव्याने महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे यांचेकडून मागविण्यात येतील.

५. सद्यस्थितीत सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून सुरु असलेली कामे, अपूर्ण कामे ही सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडूनच पूर्ण केली जातील. त्यानुषंगाने त्यांना आवश्यक निधी वितरीत करण्यात येईल.

६. सदर शासन निर्णय खालील विभागांशी विचारविनिमय करून त्या विभागांनी त्यांच्या खालील अनौपचारिक संदर्भान्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

- I. नियोजन विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र १७९/१४७५, दि.११.०८.२०२१.
- II. सार्वजनिक बांधकाम विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र.१२६/इ.मा २, दि.१४.१०.२०२१.
- III. वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र.३६२/व्यय-१०, दि.०३.१२.२०२१.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२०८२६१६४५१२९५०६ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुधीर तुंगार)
शासनाचे सह सचिव

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
३. मा. मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
६. मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव
७. मा. मुख्य सचिव यांचे उपसचिव
८. प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. सर्व प्रशासकीय विभाग प्रमुख, मंत्रालय, मुंबई.
१०. सर्व विभागीय आयुक्त
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक नागरी पुरवठा, मुंबई
१३. सर्व उपआयुक्त (पुरवठा)
१४. सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी / अन्नधान्य वितरण अधिकारी
१५. मुख्य अभियंता सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग, मुंबई, पुणे, नाशिक, अमरावती, औरंगाबाद, नागपूर.
१६. सर्व कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग.
१७. सरव्यवस्थापक, भारतीय अन्न महामंडळ, क्षेत्रीय कार्यालय, महाराष्ट्र, बोरीवली, मुंबई.
१८. सरव्यवस्थापक, केंद्रीय वखार महामंडळ, सेक्टर-७, द्रोणागिरी, नवी मुंबई- ४०० ७०७.
१९. अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ, पुणे.
२०. वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, जि. टी. हॉस्पिटल संकूल, मुंबई
२१. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई
२२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई

२३. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
२५. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, नागरी पुरवठा, लेखा परिक्षा मंडळ द्वारा - वित्तीय सल्लागार व उपसचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.
२६. नियोजन विभाग (का-१४७५) मंत्रालय, मुंबई.
२७. वित्त विभाग, (व्यय-१० व अर्थबळ), मंत्रालय, मुंबई.
२८. सार्वजनिक बांधकाम विभाग (इमा-२) मंत्रालय, मुंबई.
२९. सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांचे स्वीय सहायक.
३०. सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई.
३१. संचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
३२. निवडनस्ती/ नापु-१६ ब.